

OPIEKUN KATOLICKI

Rocznik XIX.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Nr. 40.

Gliwice, (Gleiwitz), dnia 1-go Października 1892.

„Opiekun Katolicki“ (dawniej „Gazeta Górnoszlązka“) wychodzi raz na tydzień co sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 60 fenygów, w Austrii z przesyłką 50 centów; w Ameryce pół dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „OPIEKUNA KATOLICKIEGO“ w GLIWICACH (Gleiwitz Pfarrstrasse 20). Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętogo miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja i Administracyja „Opiekuna“ w Gliwicach jako też i we Wrocławiu Rudolf Mosse, oraz Haasenstein i Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Fremdler, ulica Senatorska Nr. 22. — W Frankfurcie n. M. Daube i Comp. — W Paryżu i na całą Francyą A. Sławiński, Paris, Rue Véseléy Nr. 3. — Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone. — Tłómaczenia uskuteczniają się bezpłatnie.

Czas już największy zapisywać sobie „Opiekuna Katolickiego“ na pocztach i w agenturach naszych. Kwartalnie kosztuje **tylko 60 fenygów.**

Gliwice, 30-go Września.

Ojca św. Leona XIII.

Encyklika o Różańcu.

Jeżeli bowiem w modlitwie szukamy ucieczki u Maryi, to szukamy tej ucieczki u Matki miłosierdzia, która tak dla nas jest usposobioną, że jakakolwiek bylibyśmy nawiedzeni niedolą, sama natychmiast i dobrowolnie, nie będąc nawet wzywana, spieszy na pomoc, mianowicie kiedy chodzi o to, by osiągnąć życie wieczne i czerpie ze skarbnicy tej łaski, którą od początku Bóg ją obdarzył w wielkiej obfitości i która ją uczyniła godną stać się Matką Bożą.

W skutek tego nadmiaru łaski, który z wielu przymiotów Dziewicy jej najprzedniejszym, przewyższa ona o wiele wszystkie stopnie ludzi i Aniołów i ze wszystkich najbliższej stoi Chrystusa. Coś wielkiego posiada każdy Święty, jeżeli posiada tyle łaski, iż przyczynia się ona do zbawienia wielu: gdyby atoli miał jej tyle, iżby wystarczyła ku zbawieniu wszystkich ludzi całego świata, byłoby to najwyższem a to posiada Chrystus Pan i Najświętsza Panna. (Św. Tomasz, op. VIII, super salut. angelicam.) Jeżeli

Ją przeto pozdrawiamy pozdrowieniem anielskiem i to pozdrowienie nawiązujemy jedno do drugiego w Różańcu, to spełniamy nadewszystko miłe i pożądane dzieło: tylekroć odświeżamy niejako pamięć o Jej odniosłej godności, jako też wspomnienie dokonanego przez Nią odkupienia ludzkości ze strony Boga. Dla tego ciągle wspominamy o stosunku, jaki Ją łączy z radościami i cierpieniami Chrystusa, z Jego pohańbieniem i tryumfami, aby ludzi kierować i prowadzić do wieczności.

Jeżeli Chrystusowi Panu w wielkiej Jego dobroci spodobalo się przybrać tak wielkie z nami podobieństwo, nazwać się synem człowieczym i ukazywać nam się jako taki, aby się Jego miłosierdzie w obec nas uwydatniło, tem więcej, musiał On we wszystkim stać się podobnym braciom, aby być miłosiernym. (Do Żyd. II, 17.) Tak samo Marya, będąc wybraną na Matkę Chrystusa Pana, który jest zarazem bratem naszym, otrzymała przed wszystkimi matkami to, że jest dla nas we wielkiej mierze litościwą.

Jeżeli nadto zawdzięczamy Chrystusowi Panu, że niejako z nami podzielił się przypadającym mu prawem wzywania i posiadania Boga jako Ojca, to dziękujemy mu nie mniej za najłaskawiej udzielone nam prawo uważania i nazywania Maryi naszą Matką. Jeżeli atoli natura sama imię matki uczyniła najśłodszym i niem zarazem objęła przykład troskliwej miłości, to język może nie zdoła wyrazić dostatecznie, lecz serca pobożnych czują to dobrze, jak potężny płomień

serdecznej i czynnej miłości ogarnia serce Maryi, ponieważ nie jest nam matką na ludzki sposób, lecz przez Chrystusa. A wiele lepiej i jaśniej przenika ona wszystkie nasze stosunki, jakiej opieki potrzebujemy w życiu, jakie niebezpieczeństwa grożą nam prywatnie i publicznie, jakie niedole i cierpienia nas gnębią, przedewszystkiem atoli, jak ciężką jest walka z najzaciętszymi nieprzyjaciołmi zbawienia naszej duszy: w tych i innych przeciwnościach życia najlepiej Ona zdoła — a pragnie tego jeszcze goręcej — udzielić swym ukochanym synom pociechy, siły, i pomocy wszelkiego rodzaju. Dla tego powinniśmy udawać się do Maryi nie z wahaniem i ociąganiem się, gdy Ją wzywamy na owe macierzyńskie związki, które ją łączą tak ściśle z Jezusem i tak samo z nami; powinniśmy raczej wzywać Ją pobożnie w modlitwie, której formę sama oznaczyła i którą lubi najbardziej: wtenczas możemy słusznie z wesołem i spokojnem sercem znaleźć spokój w opiece najlepszej matki.

Zastósowanie, by w sercach utrwalić przekonywająco najpodnioslejsze nauki wiary chrześcijańskiej a to jest drugą jego znakomitą zaletą. Człowiek bowiem przedewszystkiem za pomocą wiary kroczy prawą i bezpieczną drogą ku Bogu i uczy się jedynie Jemu właściwy, nieskończony majestat, Jego władzę nad wszystkim, wszechmoc i opatrność czcić z głębi serca. Bo kto się zbliża do Boga, ten musi wierzyć, iż istnieje Bóg i nagradza tych, co go szukają. (Do Żyd. XI, 6.) Właśnie bowiem dla tego, po-

Taniec nad wszystko.

Komedia w trzech aktach

ze śpiewami

napisał

Maciej Simon.

2

Agata.

O, człeku krótkowidzący! wół i koń też są pracowici i oszczędni kiedy nie mają nic we żłobie; a biedne oślisko we dworze czy nie jest poczciwe, kiedy dwie litery niewinne wymawia i a. Wiele się to razy musiałam wstydić za ciebie, gdyśmy byli na weselu albo na chrzcinach, jak inni śpiewali, to otwarłeś gębę jak wrota; a jak tańczyli, to stałeś jak święty turecki.

Kazimierz.

O ty prostomyślna! Ja już to przewiduje, że się tobie i Marysi ten taniec raz da we znaki!

Scena II.

Dawni i Antek.

Antek (wchodzi smutny.)

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Kazimierz i Agata razem.

Nie wieki wieków Amen.

Kazimierz.

Witajże Antku, usiądź sobie przy mnie, pogawędzimy na chwilę. A coś ty taki smutny, byłeś to w karczmie?

Antek.

Byłem.

Kazimierz.

A czemuż Marysia wraz z tobą nie przyszła?

Antek.

Mój kochany Kazimierzu, przyszedł tam jakiś poderwinoga z miasta, we fraku, w rękawiczkach, tańczy z nią, częstuje ją winem, piwem i kłania jej się jakby jakiej wielmożnej pani.

Agata (z wielką wesołością.)

Do prawdy Antku?

Antek.

Poszedłem ku niej, chwyciłem ją za rękę i mówiłem: pójdź Marysiu do domu, ale ona wyszarpnęła rękę i wyszczerzyła na mnie zęby jak nieprzymierzając pies, a ten mi powiedział: „wek du lump.“

Kazimierz (wstawa z siedzenia.)

Tak? jak wezmę kij, a pójdę tam do karczmy, to jej tyle nakładę na ten garb, ile tylko unieść zdoła.

Antek.

Dajcie jej pokój Kazimierzu, ja już teraz widzę, że Marysia bardzo wysoko patrzy. O niewdzięczna, tak długo szczerze ją kochałem, a teraz mną wzgardziła jak zobaczyła tego ciaracha

z miasta. Zostańcie z Bogiem. (podawa rękę Kazimierzowi.)

Kazimierz.

Nie staraj się Antku, bo to wszystko dobrze będzie, ona mu tam w rękach nie zostanie choć z nią tańczy.

Antek.

To dobrze Kazimierzu, ale ja się jeszcze pójdę przypatrzeć z boku co to dalej będzie. (ściska pięści i wybiega.)

Kazimierz.

Widzisz Agato, nie potrzeba szukać męża Marysi, tego chłopaka znamy od dawna, z nim może żyć szczęśliwie.

Agata.

Takiemu biedoklepowi dałbyś córkę?

Kazimierz.

Jak mu dam ośmdziesiąt morgów roli, chatę, to będzie gospodarzem jak się patrzy. Widzisz, on tak długo pracował na swoich starych rodziców, i szanował ich, a jeszcze sobie potrafił oszczędzić trzysta talarów, to możesz z tego widzieć, że będzie dobrym mężem. (siada znowu.)

Agata.

Aha! jakto liczykrupa liczykrupie sprzyja! to prawdziwy taki szcędziłata jak ty. Nie! moja Marysia musi żyć swobodniej, nie tak, jak ja przy tobie, co tylko pracą przekaleczyłam tyle lat, a niczem dobrym.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

nieważ odwieczny Syn Boga przyjął na siebie postać ludzką i nam przyswiecał i jest dla nas jako droga, prawda i życie, dla tego też wiara nasza powinna obejmować głębokie tajemnice Przenajświętszej Trójcy boskich osób i Ojca jednorodzonego Syna, który się stał człowiekiem: To jest życie wieczne, aby Ciebie poznali, jedynego prawdziwego Boga i Jezusa Chrystusa, którego posłałeś. (Św. Jan XVII, 3.) Wielkim dobrodziejstwem Bóg nas obdarzył, gdy nam dał tę świętą wiarę: przez ten dar bowiem nie tylko wznosimy się nad rzeczy ludzkie, stając się niejako badaczami natury boskiej i w niej udział biorącymi, lecz przez to mamy także tem więcej sposobu do znacznych zasług około niebieskiej nagrody i dla tego wzrasta i wzmacnia się nasza nadzieja, iż kiedyś wolno nam ujrzeć Boga już nie w zaciemnionem pojęciu, lecz osobiście w pełni światłości wiecznej i cieszyć się Nim jako ostatniem i najwyższem dobrem. Chrześcijanina atoli zaprzatają tak liczne troski życia i tak łatwo przechodzi on do powierzchownego traktowania rzeczy, że w leniwem zapomnieniu zaniedbuje największych i najpotrzebniejszych rzeczy, jeżeli częste napomnienie nie przechodzi mu w pomoc i dla tego wiara jego słabnie albo nawet całkiem znika. Aby więc te wielkie niebezpieczeństwa niewiadomości odwrócić od swych synów, nie pomija Kościół żadnych środków czujności i staranności a nie ostatnim środkiem pomocy dla wiary jest ten, który czerpie z Różańca do Najświętszej Panny.

W Różańcu do Najświętszej Maryi Panny, w połączeniu z najpiękniejszą i najskuteczniejszą w pewnym porządku odmawianą modlitwą, przywołuje się przeciw na pamięć najznaczniejsze tajemnice naszej religii i poddaje się je rozmyślaniu, przedewszystkiem tę, przez którą Słowo stało się ciałem, a Marya, przeczysta Dziewica i Matka z najwyższą radością spełniała w obec Niego obowiązki macierzyńskie; następnie goręcy cierpienia Chrystusowego, Jego ukrzyżowanie i śmierć, za którą to cenę dokonano się zbawienie naszego rodzaju; potem tajemnice chwalebne, tryumf nad śmiercią, wniebowstąpienie, zesłanie Ducha świętego, wspaniały blask Wniebowziętej Maryi, wreszcie wraz z chwałą Matki i Syna połączone szczęście niebian. Ten w związku będący szereg prawdziwie cudownych rzeczy przywołuje się często i stale w pamięci wiernych i przedstawia się namacalnie: ćwiczenie to atoli przenika serca sumiennie pielęgnujących Różaniec coraz to nową rozkoszą pobożności, porusza również i rozrzewnia serca, jak gdyby słyszeli głos najpobłażliwszej matki samej, która objawia te tajemnice i wiele wypowiada słów pociechy. Nie za wiele przeto będzie twierdzić, że wszędzie, we wszystkich rodzinach i u wszystkich ludów, gdzie wedle dawnego obyczaju czczą i pielęgnują Różaniec do Najświętszej Panny, nie potrzeba się lękać szkody dla wiary ze strony niewiadomości i zgubnych błędów.

(Dokończenie nastąpi.)

Czarna śmierć.

Bywało jeszcze gorzej — niech nas to pociesza — cholera nawet tam, gdzie się z całym uporem zagnieździ, jak obecnie w Hamburgu, igraszką jest tylko w porównaniu z zarazą, którą pod mianem „czarnej śmierci“ w połowie XIV-go wieku wprost wyludniła Europę. Średniowieczne źródła podają, jako najrozmaitsze zjawiska poprzedziły zarazę i to na długo przed pojawieniem się jej. Już w roku 1332, a więc na 15 lat przed epidemią, cały wschód padł ofiarą suszy a następnie głodu, poczem nastąpiły deszcze, które, zdawało się, świat pochłonąć miały. Niebawem wystąpiły trzęsienia ziemi, pod których działaniem wyniosłe zapadały się góry i otwierały przepaście. Wreszcie spłynęła ze wschodu tak gęsta mgła, iż dech niemal zapierała ludziom w piersiach, a wraz z nią spadała zaraza w różnych punktach Europy jednocześnie. Przedewszystkiem i nadewszystko rozwieliła się w większych miastach nadbrzeżnych. Bezlitośnie srożyła się w Konstantynopolu, Wenecyi, Pizie, Flolencyi, Bolonii i Marsylii. Jak dzisiaj chole-

ra, posuwała się „czarna śmierć“ wgląd konty-nentu utartemi gościńcami bitych dróg i spławnych rzek z niesłychaną szybkością. Na statku przeniosła się do Anglii, a następnie do Norwegii. A wszędzie zabijała bez względu na warunki klimatyczne, ani mrozy północy, ani upały południa żadnego nie miały tu wpływu. Ani Islandya, ani Grenlandya nie uniknęły jej. Istota choroby grozą przejmowała. Objawy jej zmieniały się stósownie do miejsca i czasu, wszędzie jednak i zawsze wynik był ten sam, — pewna nieuchronna śmierć. Bardzo rzadko tylko dotknięci zarazą przychodzili do zdrowia. Wschodnia choroba rozpoczynała się krwiotokiem z nosa, w Włoszech guzami w pachwinach, które dochodziły niekiedy wielkości jaj. Niebawem pojawiały się guzy na całym ciele, które jednocześnie pokrywały się czarnymi lub sinymi plamami. W Anglii i Francyi pierwszym objawem zarazy były krwawe womity. Zrazu żadne nie pomagały leki, później wyratowano niewielką liczbę osób wycinaniem guzów jak się pokazało, pełnych ropy. „Czarna śmierć“ tak była zaraźliwą, że nie tylko za dotknięciem chorego, ale przez powietrze, zarażone odchodem ofiar, udzielała się natychmiast. Przestrach, wywołany zarazą, doszedł do niesłychanych rozmiarów. Wyludniły się całe miasta, których mieszkańcy roznosili klęskę dalej i dalej. Wszelkie więzy towarzyskie, rodzinne nawet rozprzęgły się i porwały i kto żył jeno o własne troszczył się ocalenie. Starano się najróżnorodniejszymi sposobami przeciwdziałać zarazie; ci upatrywali ocalenie we wstrzeźliwości, owi przeciwnie we wszelakiem używaniu; jedni zamuroywali się niemal w mieszkaniach, żywego ducha nie dopuszczając do siebie, inni znowu otwierali domy swoje na oścież, zabawą i zbytkiem, zagłuszając niemi trwogę przed siną śmiercią. Wielu i bardzo wielu szukało pociechy w religii, oddawało mienie kościołom, w zwątpieniu zupełnem starając się jedynie o zbawienie duszy. Zapominano o jutrze, najokropniejszym poddając się umartwieniom. Od miasta do miasta, od wsi do wsi ciągnęły tłumy biczowników, przy odgłosie psalmów okładających się razami do krwi. W szeregach pokutniczych nierzadko widywano dzieci niżej 5 lat wieku. Wędrowki biczowników i biczowanie samo oczywiście jak najgorsze miały następstwa. Tłumy z miejsca na miejsce przenosiły zarazę, ciała zaś pątników, umartwieniami i ubytkiem krwi wynędzniałe, łatwym stawały się łupem choroby. Obliczają, iż ofiarą zarazy padło podówczas w samej Europie 25 milionów ludzi, a więc czwarta część jej mieszkańców. Niemcy wyszły względnie obronną ręką, straciły bowiem tylko 1,200,000 ludzi. Z miast niemieckich ucierpiały najbardziej Strasburg i Lubeka. W pierwszym padło ofiarą 16,000 ludzi, drugie, zwane Wenecya północy, wyludniło się niemal zupełnie. W Bazylei, należącej podówczas do świętego cesarstwa, zaraza zabrała 14,000. Głównie wszakże ucierpiały kwitnące podówczas miasta Francyi i Włoch. W Wenecyi padło 100,000 ludzi, we Florencyi i Awinionie po 60,000, w Paryżu 50,000. Londyn stracił 100,000 mieszkańców, w Kairze zaś w porze największej zarazy umierało dziennie od 10—15,000 ludzi. Wyspa Cypr wyludniła się zupełnie, tak iż musiano ją osiedlać ponownie. Czarna śmierć nie przebierała w ofiarach, korona nawet nie broniła przed nią. Zmarli na zarazę: Joanna królowa Nawary, córka Ludwika X-go, króla Francyi; Joanna Burgundzka, żona króla francuzkiego Filipa VI i Alfons XI król Hiszpanii. W Szwecyi padło jej ofiarą dwóch książąt, braci przyrodnich króla Magnusa. Na morzach znajdowano statki, blakające się samopas, których załogi wymarły doszczętnie. Po miastach wyrzucano trupy noszami na ulicę, układając z nich całe stosy. Przechodnie przeciskali się, że się tak wyrazimy, przebojem pomiędzy ciałami zmarłych. Trwanie zarazy przeciągnęło się lata, w Niemczech np. srożyła się od roku 1347—1350. Po przejściu jej — donosi jeden z współczesnych kronikarzy — rozpoczął świat życie uciech i wesela, a kobiety nowe przywdziały szaty. Wlp.

Cholera.

Prof dr. Koch oświadczył, że cholera w Hamburgu nie wygaśnie w roku bieżącym. Zima — jeżeli będzie mroźna — zmniejszy jej siłę, natomiast na wiosnę z nową wybuchnie siłą. Jeżeli zaś Hamburg nie naprawi swych stosunków zdrowotnych i nie zaprowadzi innej zupełnie wody do picia, jak również nie będzie stale przeprowadzał dezynfekcyi, w takim razie utworzy się tam stałe ognisko cholery.

— Cholera wybuchła w Rzeszowie i Wołowcach w Galicyi. Jak się zdaje, przenieśli do Galicyi cholere żydzi z Hamburga.

— Według urzędowych wiadomości zachorowało dotychczas w Hamburgu od 18 sierpnia do 24 bm. na cholere ogółem 17,157 osób z których 7339 umarło.

Wiadomości polityczne.

Niemcy.

Berlin. Wyrok w sprawie wyszydzenia świętej sukienki Chrystusa ogłoszono w poniedziałek w Trewirze. Pisarka broszury studenta Reicharda skazano na sześć tygodni więzienia, a nakładcę broszury Sonnenberga na trzy tygodnie więzienia.

— Przy budowie obwarowania Helgolandu zajętych jest obecnie przeszło 400 robotników. Cała zachodnia część wyspy zostaje, że tak powiemy, podminowaną; pod ziemią budują się kazamaty na składy amunicyi i broni. Tunel od portu aż do środka wyspy jest już gotowy. Ażeby przyspieszyć ukończenie budowli, część robotników pracuje także w nocy.

— Wielkie manewry korpusu 8 (prowincye nadreńskie) i 16 (Alzacya) które się miały odbyć w roku bieżącym, odłożono do wiosny.

— Z Hamburga wyjechało kilku lekarzy przybyłych z Czech, Szwajcaryi i Anglii, którzy doświadczyli na chorych cholerycznych metod swych leczniczych, — bez skutku jednakże.

Rosya.

Straszna wiadomość nadeszła z Rosyi. Od pewnego czasu krążąca pogłoska o pojawieniu się dżumy azjatyckiej (Morowego powietrza) na obszarze ziem rosyjskich, jakkolwiek nie w Europie, lecz w Azji dopiero, znalazła najzupełniejsze potwierdzenie w urzędowym sprawozdaniu jenerała gubernatora Turkiestanu, nadesłanem do Petersburga. Ze sprawozdania tego okazuje się, że w Turkiestanie i Askabadzie istotnie panuje dżuma, która — według urzędowej statystyki — pochłonęła już 1300 ofiar. Jenerał gubernator wyraża w swym raporcie przekonanie, że zarządzone środki zapobiegają dostatecznie dalszemu szerzeniu się zarazy, tak iż Rosyi europejskiej, według zdania jenerała gubernatora Turkiestanu, nie grozi z tej strony niebezpieczeństwo.

Francya.

Wspomnieliśmy już że Francuzi 22 bm. w Paryżu obchodzili setną rocznicę zaprowadzenia republiki. Główny obchód odbył się w panteonie, gdzie prócz prezesa ministrów przemawiali marszałkowie senatu i Izby poselskiej. Po południu były dwa wspaniałe pochody historyczne. Głównemu pochodowi, który wyruszył z placu Konkordyi, torował drogę oddział konnicy. Pochód otworzył oddział konnicy przybranej w świetne mundury z przed stu laty. Ogromne wozy, ciągnięte przez 12 do 36 koni, niosły grywy alegoryczne z epoki rewolucyjnej. Drugi olbrzymi pochód historyczny szedł po drugiej stronie Sekwany na zewnętrznych bulwarach Paryża. Dekoracya ulic, któremi pochody postępowały, była świetna; za okna domów tych ulic placili ciekawi ujrzania pochodu wielkie sumy, za niektóre okna płacono do 400 franków. Uroczystość jubileuszową zakończyła wspaniała iluminacya całego miasta i bale publiczne, oraz zabawy ludowe. — W przeszłym tygodniu obradował w Paryżu konwent masonów francuzkich. Oświadczyli się za tem, żeby w r. 1893 obierać do sejmu tylko takich, którzyby głosowali za usunięciem wszystkich resztek chrześcijaństwa.

Włochy.

Rzym. W dniu 1 października w wielkiej sali francuzkiego seminarium w Rzymie ma się odbyć zebranie delegatów wszystkich klasztorów trapiskich. Celem tego zebrania ma być ważna odmiana w zarządzie najwyższym zakonu. Dotychczas OO. Trapiści każdego kraju byli niezawisłymi i podlegali jedynie przewodnictwemu jeneralnemu przełożonego swego narodu. Na przyszłość ma kierownictwo całego zakonu podlegać O. Jenerałowi, któremu wszyscy generalni przełożeni różnych narodów podporządkowani będą. Więcej, niż 60 delegatów ma przybyć na to zebranie.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Gliwice. Z powodu cholery w Krakowie i Podgórzu wstęp z Austro-Węgier na Szląsk wzdłuż granicznych powiatów Katowic i Pszczyny, dozwolony tylko na liniach kolejowych ze Szczakowy do Mysłowic i z Oświęcima do

Mysłowic. Na linii kolejowej między Oświęcimm a Mysłowicami podróżnym jadącym z Austro-Węgier nie wolno wysiadać z wagonów między temi wymienionymi stacyami. W przeciągu tygodnia nie zaszedł ani jeden wypadek cholery w Podgórzu, natomiast w Krakowie odstawiono do szpitala cholerycznego w piątek i w sobotę kilka osób jako podejrzanych o cholere. W Krakowie pojawienie się cholery oddziało nader niekorzystnie na ruch handlowy i przemysłowy. Z kół kupieckich donoszą o niepamiętnym zastoj, jaki nagle zapanował. W pierwszym rzędzie odczuwają to handlarze owoców, którzy poczynili zamówienia a obecnie z powodu braku kupujących narażeni są na wielkie straty. Ruch przyjezdnych ustał prawie zupełnie a listy hotelowe ogłaszają zaledwie po kilka osób. Naczelnym komisarzem sanitarnym dla Krakowa z ramienia rządu mianowano dr. Lachowicza.

— Dr. profesor Koch znany bakterjolog berliński udowodnił, że we wodzie odrzanej są baccyle choleryczne. W Landsbergu nad Wartą umarła kobieta z dzieckiem na cholere, przekonano się, że piły wodę z Warty, o ile się zdaje to woda we Warcie jest równie zakażona baccylami cholerycznymi z tego powodu przestrzegamy przed picciem wydy surowej tak wprost z Warty jak i z wodociągów lub innych wód rzecznych.

— Za rubla płacą na dworcach kasy po 2,10 mrk. aż do dalszego rozporządzenia.

— Nowy plan zimowy biegu pociągów wejdzie w życie od 1 października. Książeczki kupić można przy kasach po dworcach lub też w księgarniach po 50 fen.

∞ W Bielsku na Szlaku austriackim będą zmuszone liczne fabryki sukna i przędzalnie zaprzestać roboty dla braku wełny, której dla cholery dowiesć nie wolno z Galicyi i Królestwa Polskiego. — 12,000 robotników pozostanie przeto bez chleba. Pytanie wielkie, co gorsze: głód, bezrobocie, zepsucie i tyfus głodowy mogący wybuchnąć, czy widmo cholery!

⊕ W Lignicy handlarze drobiu wykupują od kobiet wiejskich drób niekiedy przed wjazdem tychże do miasta, tak, że mieszkańcy drób po większej części kupić zniewoleni już z drugiej ręki. Z tego powodu zachodziły rozmaite uzalenia do policyi, a ta nie mogąc takiemu nabywaniu przeszkodzić, rozporządziła przynajmniej to, iż nakazała handlarzom na targu zajmować miejsce osobne i oddalone od miejsca dla tych, którzy na targ przybywają z własnym wyhodowanym drobiem na sprzedaż. Handlarze zanieśli uzalenie, ale go nie uwzględniono.

≡ W Trzebnicy zakazała władza policyjna pielgrzymek na wielką uroczystość odpustu w dzień św. Jądwi z powodu grasującej cholery.

Rozmaitości.

W każdym korpucie wojska niemieckiego ma być większa liczba tłumaczy znających język sąsiedniego narodu. Chodzi tu o znajomość języka polskiego, rosyjskiego i francuzkiego. Niebawem ma ta organizacja zostać zaprowadzoną.

Skarby cesarzowej. Nie wszystkim wiadomo, że prywatny zbiór klejnotów cesarzowej austriackiej należy do najbogatszych w Europie. Przed 56 laty, złotnik pewien po 6 dniach pracy sporządził ich spis na 6 arkuszach pergaminu, oceniając wszystko na 2 i pół milionów guldenów. Dziś wartość ta jest dwa razy większą. Niepospolicie pięknym jest potrójny sznur pereł, podarowany jej w dzień urodzin przez arcyksięcia Rudolfa. Dodajemy nawiasem, że, biorąc jakiś klejnot ze skarbcia domu Habsburgów, cesarzowa musi zawsze wystawiać rewers. Skarbiec ten o wiele przewyższa jej własne zbiory.

Dobre rady.

Przechowywanie jarzyn na zimę.

„Kapusta głowiasta i włoska.“ Jak uprawa, tak i przechowanie obu pomienionych jarzyn, skutecznia się prawie jednakowo, a tym trybem: w jesieni tak długo pozostawia się w gruncie, dopóki pozwala na to przyjazna pora jesienna, czyli zanim nastąpią silniejsze mrozy, albowiem jarzyny te nie przestają rosnać pomimo chłodniejszej już pory i lepiej się później przechowują, im

dłużej pozostawiały w gruncie, byleby nie zmroziły ich silniejsze mrozy. Przechowywanie w piwnicach nie jest jednak dla jarzyn tych właściwe, gdyż nietylko prędzej się psują, ale tracą zarazem właściwy smak przyjemny. Stosownie jest postąpić w ten sposób, iż zakopuje się ściśle jedną główkę przy drugiej w ogrodzie i tak posadzone w razie nadejścia silniejszych mrozów okrywa matami, słomą itp. osłonami. — Można też przechować jarzyny te podobnie jak kalafiory w rowach układaniem główek ściśle jedne przy drugich, ale z tą odmianą, iż układa się korzeniami zwrócone do góry i tak ułożone przysypuje dopiero ziemią, tak jednakże, iżby głąbie i korzenie wystawały z ziemi. Postępowanie takie właściwe, szczególnie w ziemi lekkiej piaszczystej, w ostatnich czasach z powodzeniem zastosowano i do kalafiorów.

Kapusta różyczkowa. Jarzynę tę przechowuje się rozsadzaniem w położeniu pochyłym w piasku, w piwnicach przewiewnych, albo też po prostu w gruncie ogrodowym, osłaniając w czasie silniejszych mrozów nakryciem gałęziami, słomą i liśćmi. Na krótki czas przed użyciem na kuchnię, główkom kapusty różyczkowej nie szkodzi jednak mróz, a nawet czyni je smakowitszymi.

Buraki ćwikłowe przechowują się dobrze zakopane w suchem piasku w piwnicy i wytrzymują do wiosny, byle nie były poprzednio nadmarznięte. Delikatne wyrastające listki sercowe mogą być użytkowane na sałatę same lub z domieszką do innych sałat, którym służą za ubranie.

Marchew kuchenna, czyli tak zwane karotka przechowuje się dosyć dobrze w piwnicach, ale prędko utracą właściwy smak. Dobrze jest dla tego na użytek kuchenny zasiewać powtórnie karotkę w sierpniu lub wrzeźniu, aby mieć młodą w czas na wiosnę. W takim razie z nadejściem silniejszych mrozów okrywa się posianą grzędę słomianym gnojem lub osłania skrzynię inspektową, strzegąc w każdym razie od uszkodzenia przez myszy.

Selery, zanim nastąpią mrozy, wykopuje się z gruntu i zagrzebuje w piasku w piwnicy, po obraniu wpięrlści, a z pozostawieniem jedynie sercowych. Tak przechowane selery wypuszczać będą listki, które mogą być użytkowane na sałaty lub jako zielenie do zup.

ŻARTY.

** Pan Michał. Trzymając tak w kilku gazetę, wszystkie z niej wiadomości muszą cię późno dochodzić?
— Pan Maryan. Tak, to prawda, ale wiesz dobrze, że wiadomości im są późniejsze, tem są zawsze prawdziwsze.

** Nauczyciel. Którego dnia Pan Bóg stworzył człowieka?

— Uczeń. Szóstego!
— Nauczyciel. A ciebie osle?
— Uczeń. Razem z panem nauczycielem.

** Mój kochany, zwróć mi te dziesięć marek, które ci pożyczyłem jeszcze w zeszłym roku. Widzisz, jestem w takiej potrzebie, że każdy grosz ma u mnie w tej chwili dubeltową wartość.

— Czeka, zdaje się, że mam trochę pieniędzy przy sobie. Oto masz pięć marek, jesteśmy w ten sposób skwitowani.

** Nauczyciel. Gdzie najwięcej spotykamy brylantów?
— Uczeń. Przeważnie w lombardach.

RACHUNEK

do Wielmożnej Pani Flaczyński od szewieca Kopyciarskiego.

Przepraszam Bardzo	3 M. 10 fen.
Panią co niech się Pani	1 M. 50 fen.
Nie gniwa	2 M. 25 fen.
i prosze z rachunku	75 fen.
o które pisałym	sąma 4 M. 85 fen.
Bo ja żem zaraz zrobił	55 fen.
sporządzone Buty	75 fen.
	sama Wynosi 7 M. 55 fen.

prosił Bem Bardzo bo Bardzo dzisiaj potrzebuje.

Michał Kopyciarskiego szewiec w Gnotkowie.

** Delikatność. Może mnie pan obdarzy jakim starem ubraniem, bo w tych lachmanach to mnie aż wstyd chodźć i żebrać.

** Obrachunek. Ile ja wam winienem?

— Co łaska.
— No, to macie dwudziestkę.
— A kiedy mi się marka należy!
— To cóż gadacie co łaska?
— Ano, to należy się marka, ale jabym prosił jeszcze co łaska.

** Śluszna przyczyna. Choć grosik, litościwa osobo!

— Macie, ale czy nie możecie pracować!
— Móżd to bym co prawda mógł, proszę wielmożnej pani, ale na chęci mi zbywa.

** Czułe serce. Hrabina woźnicę swego oddaliła?

— Wyobraź sobie — ten brutal przejechał psa.

NADEŚLANO.

Próżnowanie początkiem wszystkiego złego.

To przysłowie powyższe sprawdza się także, że gdy kto ociążył i leniwy, przez to samo daje początek do chorób jak to: żółtaczki, obłożności języka, złego trawienia, kwasu w żołądku, gorzkiego albo nieprzyjemnego smaku, nabrzmałości pod oczami, boleści głowy po nad oczami, boleści na prawej stronie pod łopadkami, twardości brzucha i zatwardzenia, wielkiego znużenia i ociężałości, żółtej febry na twarzy z brunatnymi flekami, palenia rąk i pod podeszwami, chęci do spania a przede wszystkim po jedzeniu, palenia uszów, wielkiego rozdrażnienia skłonny jak i do różnych wyrzutów, braku snu połączonego z okropnymi marzeniami, braku apetytu, drażliwości skłonny w krtani chęci do kaszlu i wydobywania się samodzielnie szlamu itp.

Już to ogólnie uznano, że Warnera Safe Cure jest specjalnym środkiem przeciw wszelkim przeszkodom i cierpieniom wątroby, a dla tego też tenże środek jest wszystkim podobnie cierpiącym bardzo polecenia godnym. Krótkie użycie tego środka zaraz przekona chorych i cierpiących o sile leczniczej.

Warnera Safe Cure jest do dostania po 4 marki za flaszkę w aptekach: w Krázelmarkt-Apotheke we Wrocławiu (Breslau) Hintermarkt 4 i w Engel-Apotheke Leipzig (Lipsk.)

Vorschrift von Safe Cure.

20,0 virginisches Wolfsfusskraut 15,0 Edelleberkraut digivire man mit 1000,0 dest. Wasser, 8 Tage lang, colire und dampfe ab bis 375,0, löse darin 05 amerikansches Gauli sheria Extrakt und 2,5 salpetersaures Kali setze 80,0 Weingeist und 50,0 Gliceryne zu und filtrire Im dunklem Glas aufzubewahren.

Kurs pieniężny.

Za guldena austriackiego płacą 1 M. 70¼ fen.
Za rubla „ 2 M. 8 ½ fen.

Nadzwyczajny dodatek.

Do dzisiejszego numeru dołączamy nadzwyczajny dodatek, który świadczy o wyborności

prawdziwego uzdrawiającego miodu

prawdziwej dr. Fernesta esencyi życia (Lebens-Essenz) C. Lück'a z Kołobrzegu i na tę niniejszem zwracamy uwagę.

Przeciw cierpieniom żołądka, a ztąd pochodzącym wszelkim innym cierpieniom jest ta esencya niezrównanym środkiem domowym.

Do dostania w czterech wielkościach flaszek: po 50 fen., 1 mrk., 1,50 mrk. i 3 mrk. Prospekta przy każdej flaszce, sposób użycia, jak i wiele świadectw.

Główna wysyłka przez C. Lück'a Colberg. Skład jedynie w Gliwicach: u aptekarza J. Fenglora. Adler-Apotheke, w Toszku u aptekarza Kosubek, w Zabrze w „Marien Apotheke“ w Zaborzu „Barbara Apotheke.“

PH. POPPELAUER.

Gliwice, Bytomska ulica Nr. 6.

Szanownym odbiorcom donoszę niniejszem, że od dnia dzisiejszego mam na składzie wielki wybór rozmaitego

sukna i materyi na ubiory meżkie w najnowszych mustrach i gatunkach.

i te polecam po najtańszych cenach. Każdy członek ze „Związku katolickich robotników“ jak i Czytelnik „Opiekuna Katolickiego“ przy natychmiastowej zapłacie otrzyma 4 procent rabatu wypłacone.

Wielki skład czarnego sukna.

Wielki skład sukna szarego!

CHORĄCWIE,

dla Kościołów i Towarzystw: jedwabne z obrazami i ornamentami haftowanymi, jedwabne z obrazami olejno malowanymi, wełniane adamaszkowe z obrazami olejno malowanymi.

Chorągwie podług życzenia, rzymskie lub sztandary, na maszyneryi do zdejmowania: galki i krzyże resp. piłki i skówki z brązu ze stosownymi symbolami.

Chorągwie dla Towarzystw i Bractw podług każdego rysunku, których wybór nadsyłam.

Cenniki oraz próby materiałów franko.

Skład kościelno-artystyczny J. Szpetkowskiego

w Poznaniu (Posen)

Berlińska ulica 15

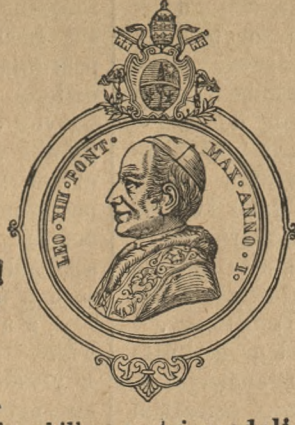
poleca

STACYE Męki Pańskiej

plaskorzeźby (haut-relief) z masy mozaikowej, trwałej przez całe wieki. Zakupiwszy osobiście w Paryżu kilka partyi modeli przez pierwsze powagi za najpiękniejsze znanych, wykonuję stacye artystycznie, malowane w naturalnych kolorach i miejscami grubo prawdziwym dukatowym złotem złocone. Ze stacye te rzeczywiście są nadzwyczaj piękne, niechaj posłuży za dowód wysyłka takowych w rozmaite strony Niemiec i Austrii, a w ostatnim czasie nawet do Ameryki, z kąd Zakład poodbierał liczne uznania za gustowne wykonanie. Stacye te wykonuję w rozmaitych wielkościach i stylach, stosownie do potrzeb każdego kościoła, nadsyłając na życzenie stacye na okaz franko. Kościołom oddaję stacye na wypłaty, na krótszy lub dłuższy termin. Również poleca Zakład kapliczki z stacyami (jako Kalwaryą) z sztucznego kamienia, trwalszego od piaskowca, oraz figury Świętych Pańskich z tego samego materiału. — Boże męki itd.

Fotografie i cenniki na życzenie franko.

Restaurowanie i dekorowanie kościołów
w najgustowniejszym wykonaniu.

BALDAGHINY,

Ołtarze i ołtarzyki do noszenia.
Ambony, konfesyonały,
Chrzcielnice,
Krzyże i latarki procesyjne,
kierce, lichtarze, pajaki,
Krzyże ołtarzowe, trybularze i lódki,
monstrancye, kielichy i puszki.
Dzwonki harmonijne,
Lampierze.
Tuwalnie i umbracula.

Największy skład i fabryka wszelkich przedmiotów do użytku kościelnego służących.

Cenniki i t. d. franko.

Mój znacznie powiększony SKŁAD SUKNA I MATERII

na ubiory

który zaopatrzony w najnowsze nowości, polecam szanownej Publiczności i okolicy łaskawym względem, załączając zarazem prośbę, aby moje nowe przedsiębiorstwo łaskawie poprzeć raczyła.

Wykonanie najnowsze i eleganckie.

Ubiory męskie według miary.

M. Wessolowski

majster krawiecki.

Gliwice,

przy kościele farnym katolickim.

750 Marek

zgubiono na szosie od Gliwic do Czekanowa. Łaskawy znalazca zechce je oddać za wynagrodzeniem do

Johann Mitzka

Czekanów przy Gliwicach.

Pat. H-Stollen

Stets scharf!

Kronentritt unmöglich.

Das einzig Praktische für glatte Fahrbahnen.

Preislisten u. Zeugn. gratis u. franco.

Leonhardt & Co.

Berlin, Schiffbauerdamm 3.

Wyplatanie

drutem najwyborniejszym sufitów czyli deki izb jak i ściany cienkie dzielące izby, poleca po tanich cenach fabryka wyplatania drutem

I. Schmidt'a

w Gliwicach

ulica dworca kolei żelaznej (Bahnhofstrasse 4.)

Dobrym gospodyniom

polecam bardzo smaczną

PALONĄ KAWĘ

tunt po 1,20 Mrk. i 1,80 Mrk.

CUKIER

twardy i miękki, przy odbiorze

5 funtów, po cenach tańszych.

RYŻ

za funt 15 do 30 fenygów.

MYDŁO

dobre suche fant po 25 fen.

CYGARY

we wielkim wyborze po 3 do

20 fenygów za sztukę.

PRESOWKA

funt po 1 Mrk. i 1,20 Mrk.

Członkom ze

„Związku katolickich

robotników“ taniej!

A. Chrzaszcz

w Gliwicach

dawniej Józef Edler.

Jako potrzeby na jesień i zimę

polecam

Materye na suknie

czarne i ciemne w największym wyborze w najnowszych i najpiękniejszych mustrach, już metr od 75 fenygów.

Materye na spodnice,

metr już od 40 fenygów.

Flanele

na suknie, metr już od 1,20 m. na spodnice, koszule itp. metr już od 70 fenygów.

Barchany i kalmuki

we wszystkich farbach i po najtańszych cenach. Wszystkie gatunki płótna, sukna na koszule, towarów bawełnianych na pościel i na ciało. Dalej: chusty do przewieszania, również mniejsze, zapaski, bluzy, talie itp. itp.

Najtańsze ale stale ceny!

ALBERT LANGER

Gliwice, Rynek Nr. 1.

Höhere Mädchenschule, Pensionat, Kindergarten u. Lehrerinnenkursus.

Das Winterhalbjahr beginnt Dienstag den 11 Oktober. — Anmeldungen nehmen wir täglich von 11—1 Uhr entgegen.

Th. Kühlein.

C. Ziwet.

Mam wielki skład

WINA

węgierskiego, reńskiego i t. p. białego i czerwonego tylko prawego, po najtańszych cenach, które polecam przy okazjach ślubu, chrztu i t. p. dla zdrowych i chorych.

J. Rodewald,

w Gliwicach przy „Germanii.“

Sprzedaż domu

w Ujeździe.

Podpisany jest upoważniony od panny Weinert w Lengyel do tejże należącej posiadłość składająca się: z domu, ogrodu i pola (3 i pół morgi) wszystko w Ujeździe do sprzedaży. Wpłata 3000 do 6000 m. Oferty czyli zgłaszania się najpóźniej przed 1. Listopadem tego roku do

Schwartz

adwokata w Gliwicach

L. Rumpel

w Tworogu G. Szl.

(Tworog O/S.)

leczy prędko i doskonale kremfy, wrzodowe porażenia, zaskórne i pecherzowe choroby, zepsucie w najgorszym sposobie, kamień bez operacji, tylko przez medycynę rozpedza flus solny, wszelkie bóle, romatyzm stawowy i wszelką słabość itd. I takie choroby które już inni leczyli, lecz nie pomogli, podejmuję się wyleczyć i już wiele wyleczyłem, dla tego dużo podziękowań i atestów posiadam; który na zażądanie, każdemu za darmo i franko nadesłę. Na odpowiedź jest potrzeba 10 fen. w markach pocztowych dołączyć.

Uczeń

porządnych rodziców chcący się wyuczyć dokładnie

kupiectwa

Karola Brzoski

w Gliwicach

Rudzka ulica nr. 13.

Od dnia 1-go Października 1892 moje biuro (kancelarya) znajduje się na

ulicy klasztornej
róg ulicy Moltkiego

w domu pana Posmyka na I piętrze, naprzeciw gmachu sądowego.

Schwartz

adwokat

w Gliwicach.

Szanownej Publiczności tutejszej i okolicznej polecam mój doborowy

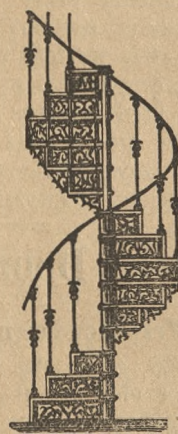
Skład wina

od najtańszego do najdroższego. Skora i rzetelna usługa.

Emil Aufrecht.

Gliwice,

Ulica Tarnowicka. Nr 15.

Z kutego żelaza nadgrobniki, drzwi i ogrodzenia, okna, balkony, ogrodzenia na dachach, meble ogodowe itd. wykonuje prędko i tanio

P. Habel

w Gliwicach

Kronprinzenstr. Nr. 1.

Do wykonywania przyjmuje także poszukiwania ziemne, wykonania studzien, pump, wodociągów itp.

Moja pracownia i skład towaru koszowego

wszelkiego gatunku znajduje się na ulicy

Karola Nr. 10

(Carlstrasse.)

Równocześnie polecam mój skład kosów podróżnych, ręcznych i do bielizny własnego wyrobu po niskich cenach. Proszę więc baczyć dokładnie na moją firmę. Reperacje wykonuję czysto i prędko.

I. Choroba

majster koszykarski

(dawniej R. Horn)

w GLIWICACH.